

УДК 791.83(477)(09)

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЦИРКУ

Студ. Д.В.Демченко, гр. БІТ-1-15

Наук. керівник доц. З.В.Захожай

Київський національний університет технологій та дизайну

Історія українського цирку починається з артистів – скоморохів або гистріонів, відомих з XI століття. Гистріон був одночасно дресирувальником, акробатом, жонглером, гімнастом, танцюристом, музикантом, актором і співаком.

У 1797 році у Києві був вперше представлений Контрактовий ярмарок майстрами з міста Дубно, що привело до виникнення балаганів і «цирків-стовпчиків». Споруджували їх з дешевих дошок, старих ящиків – так що деколи балагани не дуже відрізнялися від сараїв. Усередині ставили в декілька рядів лави для тих хто заможний, а за ними була загорожа – стоячі місця для міської бідноти. Посередині манежу підносився стовп, що підтримував невисокий купол з брезенту.

Перший стаціонарний цирк-театр в Києві під назвою «Альказар» був відкритий у 1875 році австрійцем Ігнатієм Собботом на ділянці, купленій французом Огюстом Бергоньє ще в середині 70-х років, на розі вулиць Фундуклеївською і Ново-Єлізаветської (зараз вулиці Б.Хмельницького і Пушкінська). Еквілібристи, скоморохи, вуличні гімнасти і кулачні бійці, що розважали публіку, замальовані на фресках Софійського собору, спорудженого в XI ст. З кінця XVIII ст, коли до Києва перевели з Дубно знаменитий Контрактовий ярмарок, тут стали з'являтися балагани в яких виступали жонглери, акробати, силачі. Виходили на арену і іноземці – переважно клоуни, канатоходці, наїзники і дресирувальники хижих звірів. Іноземні антрепренери поступово витіснили місцевих циркачів і фактично узяли галузь в свої руки. Так, Крюссо і Гайнріх у 1858 р. побудували балаган в Палацовому парку на Печерську «для показу акробатичних і гімнастичних вправ». У тому ж році австрієць Шлезак збудував дерев'яний цирк-шапіто на площі Троїцькій (біля нинішнього Республіканського стадіону). А в 1869р. Жорж Бретон будує таку ж споруду на Бессарабській площі. Оскільки балагани і шапіто збирали багато глядачів, витрати швидко окупалися. Француз Огюст Бергоньє вирішив побудувати стаціонарний цирк. У 1875 р. на розі нинішніх вулиць Б.Хмельницького і Пушкінською з'явилася двоповерхова кам'яна будівля першого в Києві постійного цирку «Альказар». Проте вкладення не окупилися. Вже наступного року «Альказар» закrywся, а приміщення власник здавав гастролюючим театральним трупам. Наступні 14 років Київ жив без постійного цирку.

У 1891 р. проблемою спорудження стаціонарного цегельного цирку потурбувалася Міська дума. Вирішили провести конкурс на кращий проект, а до участі в ньому запросити власників ведучих цирків Російської імперії. Міською управою було створено спеціальну комісію із зведення стаціонарного цирку. Її очолив відомий київський архітектор Георгій Шлейфер. Комісія добилася виділення земельної ділянки на Бессарабській площі (на місці нинішнього критого ринку) і доручила будівництво цирку П.Крутікову зятю київського генерал-губернатора М.Драгомірова. Проте побудувати його на Бессарабці не вдалося: були і ще інші бажані освоїти цей ласий шматок поблизу Хрещатику.

1 березня 1903 р. Крутіков написав лист з формальним проханням дозволити йому побудувати цирк «в садибі № 7 по Миколаївській вулиці Палацової ділянки. 23 листопада 1903 р. вперше в Києві розкрив свої двері цирк під назвою «Ніппо-паласе». Це був найбільший у Європі цирк – цегельний, двоповерховий, оснащений за останнім словом техніки.

Теперішня фундаментальна споруда Національного цирку України відкрита 5 листопада 1960 року, (проект арх. В.Жукова), відповідає всім вимогам сучасного циркового будівництва. У 1998 році Київський державний цирк отримав статус Національного цирку України, це дало йому юридичне право називатись головним цирком України.